

ประชาชาติสัมพันธ์

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์ วิชาภาษารัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์ จบการศึกษาด้านวิชาเศรษฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัย
เคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ นอกเหนือจากงานสอนหนังสือซึ่งเป็นงานประจำแล้ว อาจารย์รังสรรค์ยังได้
ให้ความสนใจและติดตามปัญหาทางเศรษฐศาสตร์และการเมืองอย่างใกล้ชิด จัดได้ว่าเป็น
คนหนึ่งในกลุ่มอาจารย์หัวก้าวหน้ายุคนี้ และในขณะที่อาจารย์รังสรรค์ผลิตงานทางด้าน
วิชาการทั้งที่เป็นตำราเรียนและบทความต่าง ๆ ออกมาอย่างค่อนข้างสม่ำเสมอแล้ว ยังเป็น
นักเขียนคอลัมน์ “เมืองไทยไม่ใช่กรุงเทพฯ” ประจำใน **สังคมศาสตร์ปริทัศน์** ยุครายเดือน และ
เป็นบรรณาธิการ **วารสารธรรมศาสตร์** ซึ่งเป็นวารสารทางวิชาการของมหาวิทยาลัย
ชั้นแนวหน้าฉบับหนึ่ง ก่อนหน้านั้นก็เคยเป็นบรรณาธิการ **จุลสารโครงการตำรา** ของสมาคม
สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยมาสมัยหนึ่งแล้วด้วย

เรื่องเศรษฐกิจและการเมืองที่เป็นที่สนใจอย่างยิ่งในขณะนี้ก็คือ นโยบาย
เศรษฐกิจของรัฐบาลชุดคึกฤทธิ์-ทวิช-ประมาถน ซึ่งมีการโจมตีกันมากว่าเป็นนโยบายเพื่อฝืน
อันอาจแอบแฝงไว้ด้วยเล่ห์กลที่ฉ้อฉล ประชาชาติ จึงขอสัมภาษณ์อาจารย์รังสรรค์เพื่อจะนำ
เสนอต่อท่านผู้อ่านว่า ในทัศนะของผู้ที่ศึกษาเล่าเรียนมาทางเศรษฐศาสตร์และสอนวิชา เช่น
การคลัง เศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม และเศรษฐกิจประเทศไทยนั้นมองนโยบายของรัฐบาล
ชุดนี้อย่างไร ความเห็นของอาจารย์รังสรรค์เป็นความเห็นส่วนตัวที่แสดงออกอย่างตรงไป
ตรงมา แม้จะมีภาษาทางวิชาการปะปนอยู่บ้าง และที่แน่นอนก็คือ ถ้ายังประชาชนไม่ให้ความ
สนใจหรือทำความเข้าใจต่อสิ่งที่รัฐบาลได้แถลงไว้เป็นนโยบายก็ง่ายที่ความฉ้อฉลต่างๆจะเกิด
ตามมา และคนที่จะตกเป็นเหยื่อในหลุมกลครั้งนี้นี้ก็คือ ประชาชนผู้ยากไร้ อันเป็นคน
กลุ่มใหญ่ของประเทศนั่นเอง ขอให้ลองใช้วิจารณญาณวิเคราะห์ตามสิ่งที่อาจารย์รังสรรค์
ณะพรพันธุ์ได้เสนอไว้ดังต่อไปนี้ดู ก็คงจะเกิดประโยชน์แก่ผู้อ่านตามอรรถาธิบายไม่มากก็น้อย

ประชาชาติ : คุณเห็นว่า รัฐบาลชุดหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมชเป็นรัฐบาลที่ชอบธรรม
หรือไม่

รังสรรค์ : ในการปราศรัยของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชต่อที่ประชุมสมาชิกสโมสรโรตารี

ภาคพื้นเอเชียที่โรงแรมอินทรา เมื่อวันที่เสาร์ที่ 29 มีนาคมที่ผ่านมา (2518) นายกรัฐมนตรีอ้างว่า “รัฐบาลของผมเป็นรัฐบาลตามวิถีทางแห่งรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง ได้รับเลือกตั้งมาปฏิบัติหน้าที่ผู้แทนราษฎร” เพราะฉะนั้นปัญหาที่ว่า รัฐบาลนี้ชอบธรรมหรือไม่ ถ้าพิจารณาตามตัวอักษรในรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 ก็ชอบธรรม แต่ถ้ามองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้ประชาชนเลือกผู้แทนตามนโยบายของพรรค รัฐบาลผสมชุดนี้ก็เป็นรัฐบาลที่ไม่ชอบธรรม เพราะการที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีได้นั้นเป็นผลมาจากการประนีประนอมผลประโยชน์ ทั้งๆที่ในสมัยการเลือกตั้งพรรคเหล่านี้ล้วนแต่มีนโยบายที่แตกต่างกัน แต่เพราะต้องการอำนาจและประโยชน์ จึงทำให้คนเหล่านั้นรวมกันได้ ตัดหน้าในอำนาจนี้เห็นได้จากการที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์พูดปกป้องนายทวีข กลิ่นประทุม และกล่าวหานางสุนีย์รัตน์ เตลาน ว่าเป็นเจ้าบุญทุ่ม จึงทำให้รับมาเป็นรัฐมนตรีร่วมคณะไม่ได้ ทั้งที่รัฐมนตรีชุดนี้หลายคนล้วนเป็นเจ้าบุญทุ่ม อย่างเช่นนายทวีข กลุ่มประทุม และนายบุญชู โรจนเสถียร เพราะฉะนั้น การที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชได้เป็นนายกรัฐมนตรีก็เพราะประนีประนอมรับนายทวีข กลิ่นประทุม ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคที่มี ส.ส.ที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามามาก เป็นรัฐมนตรีร่วมคณะด้วย ทั้งๆที่ตัวนายทวีขเองไม่ได้รับการเลือกตั้ง และเมื่อเปรียบเทียบคณะรัฐมนตรีของรัฐบาลชุดนี้กับรัฐบาลชุดก่อนก็กล่าวได้ว่า รัฐมนตรีของรัฐบาล ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช มีสະอาดกว่าเป็นส่วนใหญ่

ประชาชน : แล้วเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลชุดนี้จะเป็นอย่างไร

รังสรรค์ : เราเห็นได้ว่า สถานการณ์ทางการเมืองในยุค ม.ร.ว.คึกฤทธิ์นั้น ไม่แตกต่างจากสมัยรัฐบาลจอมพลถนอมในปี 2514 สมัยนั้นพรรคสหประชาไทยได้เป็นรัฐบาลก็โดยการทุ่มเงินซื้อ ส.ส. มาไว้เป็นพวก ส่วนรัฐบาลชุดปัจจุบัน ถึงจะไม่มีประจักษ์พยานว่ามีการซื้อ ส.ส. แต่สิ่งที่ประจักษ์ชัดก็คือว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชสามารถจัดตั้งรัฐบาลขึ้นได้ก็ด้วยการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มสหพรรค เพราะฉะนั้น การดำเนินนโยบายของรัฐบาลจึงต้องเป็นไปเพื่อสนองความพอใจของลูกพรรคที่รวมกันเป็นรัฐบาลนี้ด้วย

เมื่อพิจารณาในแง่นี้ เสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลชุดนี้ ก็มีได้ขึ้นอยู่กับความขัดแย้งระหว่างชนชั้นภายในประเทศเท่านั้น หากยังขึ้นอยู่กับการดำเนินนโยบายและการปันส่วนผลประโยชน์ในกลุ่มสหพรรคด้วยกันเองอีกด้วย จุดที่อาจจะเป็นจุดวิกฤติก็คือ ในช่วงเดือนกันยายนและตุลาคมปีนี้ (2518) ซึ่ง

จะเป็นระยะเวลาที่รัฐบาลต้องเสนอพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปี 2519 การจัดสรรงบประมาณหากไม่สามารถสนองผลประโยชน์และความพอใจส่วนบุคคลของหัวหน้าพรรคและลูกพรรคในกลุ่มสหพรรคได้ ก็อาจเป็นเหตุให้ต้องยุบสภา และสถานการณ์คงไม่แตกต่างจากรัฐบาลจอมพลถนอมเมื่อปี 2514 เท่าใดนัก

ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากรัฐบาลสามารถจัดสรรผลประโยชน์ของกลุ่มสหพรรคได้ทั่วถึงกัน ผู้เสียผลประโยชน์ก็คือ ประชาชนทั้งประเทศ

ดังนั้น จึงเป็นไปได้ว่า เสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลชุดนี้ ส่วนสำคัญส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ในการสนองความต้องการส่วนบุคคลของกลุ่มสหพรรคเป็นสำคัญ

ปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งอาจมีผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลชุดนี้ก็คือ ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นภายในประเทศ ถ้าหากรัฐบาลชุดนี้ไม่พยายามแก้ปัญหาการกดขี่ขูดรีดระหว่างชนชั้น ผู้ถูกกดขี่ขูดรีดก็ต้องลุกขึ้นมาเรียกร้องขอความเป็นธรรมและความวุ่นวายต่างๆก็คงจะเกิดขึ้น ซึ่งความวุ่นวายเหล่านี้โดยพื้นฐานมิได้เกิดจากผู้ถูกกดขี่ แต่เกิดจากผู้กดขี่ และเกิดจากความพยายามของรัฐบาลในการรักษาผลประโยชน์ของผู้กดขี่เป็นสำคัญ ดังนั้น หากรัฐบาลไม่มีเจตนาอันบริสุทธิ์และจริงจังในการขจัดการกดขี่ขูดรีดระหว่างชนชั้น ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นจักเป็นปัจจัยสำคัญที่บั่นทอนเสถียรภาพทางการเมืองได้ แม้ว่ารัฐบาลได้แถลงโดยกระฉ่างชัดว่า จะมุ่งแก้ปัญหาความยากจน และความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบท แต่มาตรการทางด้านนโยบายที่เลือกใช้แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลมุ่งแก้ปัญหาอย่างฉาบฉวย และมีได้มุ่งถอนรากถอนโคนต้นตอของปัญหาแต่ประการใด ซึ่งไม่ยากแก่การเข้าใจ เพราะ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์คงตระหนักแก่ใจว่า ตนคงมีวาสนาเป็นนายกรัฐมนตรีได้เพียง 6-12 เดือน เนื่องจากพรรคของตนมีคะแนนเสียงในสภาผู้แทนราษฎรเพียง 18 เสียงเท่านั้น ดังนั้น จึงมุ่งใช้จ่ายเงินเพื่อหาคะแนนนิยมให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

การสร้างสถานการณ์ของชนชั้นผู้ปกครองก็อาจเป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมือง ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อรัฐบาลชุดนี้จะแถลงนโยบายเพื่อขอความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ก็ได้ให้สัมภาษณ์เป็นทำนองว่า ทหารจะทำรัฐประหาร และเมื่อรัฐบาลชุดนี้จะประกาศใช้กฎอัยการศึกต่อไป ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ก็ได้บอกนักข่าว

หนังสือพิมพ์อย่างน้อยหนึ่งฉบับว่า กรุงเทพมหานครแตกแล้ว ทั้งๆที่ข้อเท็จจริงในขณะนั้นยังไม่แตก นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า พหุสูตรเถียง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ หากไม่เชื่อข่าวลืออย่างทุกคกง้าวเท็จด้วยเจตนาอันชวนแก่การสงสัย การสร้างสถานการณ์ของชนชั้นผู้ปกครอง ไม่เพียงแต่จะก่อความวุ่นวายโดยไม่จำเป็นเท่านั้น หากทว่าความพยายามที่จะจำกัดเสรีภาพของประชาชน ดังแสดงออกในคำปราศรัยของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ต่อสโมสรโรตารีภาคพื้นเอเชีย จะเป็นจุดเริ่มต้นของจุดจบของระบอบประชาธิปไตยในเมืองไทย แต่การจำกัดเสรีภาพของประชาชนในยุคนี้สมัยนี้จะไม่เป็นไปอย่างราบรื่น การต่อต้านจากประชาชนจะเกิดขึ้นทุกแห่งหน และหากมีความไร้เสถียรภาพทางการเมืองเกิดขึ้นย่อมไม่ได้เกิดจากฝ่ายประชาชนอย่างแน่นอน

ท้ายที่สุด เมื่อพิจารณาถึงเสถียรภาพทางการเมือง เราจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยทางการเมืองระหว่างประเทศอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ บทบาทของสหรัฐอเมริกาในเมืองไทยก็ดี และการแทรกแซงของไทยในเขมรและอินโดจีนก็ดี เป็นสิ่งที่เราจำเป็นต้องคำนึงถึง

ประชาชาติ : คณะรัฐมนตรีของรัฐบาลชุดนี้ หลายคนเป็นนายธนาคารนายทุน ที่ร่ำรวยมาได้ เพราะกิจการผูกขาดตามระบบทุนนิยมเสรี คุณเห็นว่าเป็นไปได้หรือที่รัฐบาลจะแก้การเอาัดเอาเปรียบของคนกลุ่มนี้ ซึ่งรัฐบาลประกาศว่าเป็นตัวการทำให้ค่าครองชีพของประชาชนสูงขึ้น

รังสรรค์ : ถ้าหากดูจากคำแถลงนโยบายของนายกรัฐมนตรีต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2518 ไม่ปรากฏว่ารัฐบาลให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาการผูกขาด ทั้งๆที่ในคำแถลงดังกล่าวเน้นการแก้ปัญหาความยากจน ซึ่งโดยพื้นฐานแล้ว ปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาความยากจนก็คือ สายใยของการผูกขาดในระบบเศรษฐกิจไทย แต่ก็ไม่ปรากฏว่า รัฐบาลได้แถลงอย่างกระจ่างชัดว่า จะจัดการผูกขาด ซึ่งคงไม่ยากแก่การเข้าใจ เพราะส่วนใหญ่ของคณะรัฐมนตรีชุดนี้เป็นพ่อค่านายทุน หรือมีผลประโยชน์ในอุตสาหกรรมหนึ่งอุตสาหกรรมใดอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นจึงเป็นไปได้ยากที่คนเหล่านี้จะทบทวนข้อหาของตัวเอง และถ้าดูจากประวัติของคณะรัฐมนตรีชุดนี้ ส่วนใหญ่ก็เป็นผู้ซึ่งพยายามขูดรีดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอยู่แล้ว

สิ่งที่น่าเป็นห่วงก็คือว่า การแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการสร้างอำนาจผูกขาดจะทำให้แบบเนียบยิ่งขึ้น เนื่องจากคนเหล่านี้อยู่ในฐานะที่จะออกกฎหมายเพื่อส่งเสริมและปกป้องประโยชน์ของตน นโยบายที่ประชาชน

ควรจะเฝ้าดูก็คือ การส่งเสริมการลงทุนของเอกชน การขยายขอบเขตของการส่งเสริมด้วยการให้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีอากรและอื่นๆ จะเป็นช่องทางหนึ่งในการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยถูกต้องตามกฎหมายของรัฐบาลชุดนี้

ถ้าหากรัฐบาลชุดนี้มีความบริสุทธิ์ใจในการทำงานเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติก็ควรจะได้มีการแถลงว่า ตัวรัฐมนตรี ตัวเลขาธิการรัฐมนตรี ตลอดจนผู้ซึ่งอยู่ในตระกูลเดียวกันมีผลประโยชน์อยู่ในวิสาหกิจประเภทใดบ้าง และมีรายได้เท่าใด อย่างน้อยจะได้เป็นประจักษ์พยานว่า รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายเพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริง

ประชาชนชาติ : เมื่อมีข้อกังขาอย่างนี้ อยากให้ช่วยวิจารณ์นโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลชุดนี้ อย่างกว้างๆ ไปได้ด้วย

รังสรรค์ : รัฐบาลนี้แถลงต่อสภาฯว่า จะมีเป้าหมายทางเศรษฐกิจที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ต่อต้านและขจัดความยากจน โดยมุ่งให้ประชาชนที่บรรลุนิติภาวะทุกคนที่ทำงานมีรายได้อย่างน้อยไม่ต่ำกว่าเดือนละ 1,000 บาททั่วทุกคน
2. สร้างงานให้ประชาชนคนไทยในประเทศได้ทำทั่วทุกคนภายในเวลาไม่เกิน 5 ปี และ
3. ต่อต้านภาวะเงินเฟ้อ

แต่เท่าที่พิจารณาโครงการต่างๆที่รัฐบาลเสนอไว้ เราจะเห็นได้ว่า การใช้จ่ายของรัฐบาลตามโครงการที่เสนอนั้น ส่วนสำคัญยังคงเป็นการมุ่งแก้ปัญหาในภาคตัวเมืองมากกว่าในภาคชนบท และนโยบายที่แถลงออกไปนั้น น่าจะเข้าใจได้ว่าเป็นกลวิธีในการหาคะแนนนิยมเพื่อการเลือกตั้งในคราวต่อไปเท่านั้น เพราะเหตุว่า โครงการที่รัฐบาลเสนอว่าจะทำนั้น โดยพื้นฐานแล้วไม่อาจขจัดปัญหาความยากจนไปได้อย่างถาวรถาวรโคน หากทว่าเป็นเพียงแต่การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น เป็นต้นว่า การให้สัญญาว่าจะให้ประชาชนที่บรรลุนิติภาวะทุกคนที่ทำงานมีรายได้อย่างน้อยไม่ต่ำกว่าเดือนละ 1,000 บาททั่วทุกคน นโยบายเช่นนี้ถึงแม้ว่าจะเป็นไปได้ แต่ก็ก็เป็นเพียงการแก้ปัญหาอย่างฉาบฉวย เพราะเหตุว่า ไม่ได้ถาวรถาวรโคนต้นเหตุของปัญหาความยากจน

ปัญหาความยากจนไม่ใช่ปรากฏการณ์สัมบูรณ์ แต่เป็นปรากฏการณ์สัมพัทธ์ ซึ่งมีได้หมายความว่า หากประชาชนมีรายได้สูงกว่าระดับอันพอประทังชีวิตแล้ว ปัญหาความยากจนจะหมดสิ้นไป รัฐบาลมุ่งแต่เพียงเชยิบรายได้ขั้นต่ำของประชาชนที่ยากไร้ แต่ไม่ปรากฏว่ารัฐบาลจะขจัดความแตกต่างในด้าน

ฐานะทางเศรษฐกิจระหว่างประชาชน ดังจะเห็นได้ว่า รัฐบาลไม่มีนโยบายที่จะปฏิรูปที่ดิน ไม่เพียงแต่เท่านั้น ยังให้สัญญาว่าในช่วง 2 ปีแรก รัฐบาลจะไม่เพิ่มอัตราภาษีเงินได้โดยเด็ดขาด และไม่ปรากฏว่า รัฐบาลจะใช้มาตรการทางด้านภาษีอากรเป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้ให้เป็นธรรม มีประโยชน์อะไรที่จะยกรายได้ขั้นต่ำขึ้นมาเป็น 1,000 บาท โดยไม่ขจัดความเหลื่อมล้ำระหว่างชนชั้น เพราะถ้าหากความแตกต่างด้านรายได้ของประชาชนมีมากขึ้น การใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยของกลุ่มชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีย่อมทำให้ระดับราคาสูงขึ้น ซึ่งจะมีผลทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น รายได้ระดับ 1,000 บาท ถ้าหากเดิมเคยเพียงพอแก่การครองชีพ ก็จะไม่เพียงพออีกต่อไป เนื่องจากราคาสินค้าสูงขึ้น

ประชาชนชาติ : ถ้าเช่นนั้น คุณคิดว่า สิ่งที่รัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชสัญญาว่าจะทำนั้น จะเป็นไปได้หรือไม่

รังสรรค์ : ในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาความยากจน การประกันรายได้ขั้นต่ำเดือนละ 1,000 บาท การจัดสรรอาคารสงเคราะห์ 20,000 หน่วย การให้คนจนได้ขึ้นรถเมล์ฟรี ให้ศึกษาเล่าเรียนภาคบังคับฟรี ได้รับบริการสาธารณสุขฟรี ถ้าหากพิจารณาถึงเงินทุนที่จะนำมาใช้จ่าย ปัญหาที่เราจะต้องถามก็คือว่า รัฐบาลจะหาเงินมาจากไหน

โดยทั่วไป รัฐบาลยอมหารายได้จากภาษีอากรเป็นสำคัญ แต่ไม่ปรากฏว่า รัฐบาลชุดนี้ได้มีจุดมุ่งหมายที่จะปรับปรุงโครงสร้างภาษีอากร เพราะฉะนั้น เงินทุนที่จะนำมาใช้ก็คงจะอาศัยเงินคงคลังและการพิมพ์ธนบัตรใหม่เป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาในแง่ของเงินทุน รัฐบาลยอมทำได้ แต่จะก่อผลเสียในด้านเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจหรือไม่ เป็นอีกปัญหาหนึ่ง

ปัญหาที่เกิดขึ้นจะเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ เราจะทราบได้อย่างไรว่าประชาชนคนใดมีรายได้ต่ำกว่าเดือนละ 1,000 บาทหรือไม่ ในเมื่อเรายังไม่มีระบบการประกันสังคม นอกจากนี้ นโยบายที่รัฐแถลงก็ยังคงค่อนข้างคลุมเครือ เป็นต้นว่าเมียของเศรษฐีซึ่งไม่ได้ทำงานจะถือว่ามีรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาทหรือไม่

ข้อที่น่าสังเกตก็คือว่า ทั่วทั้งรัฐบาลให้คำมั่นสัญญาว่าจะจัดสรรบริการขนส่งสาธารณะชนิดให้เปล่าแก่คนจน แต่ก็ไม่ปรากฏว่า ผู้ประกอบการบริการขนส่งสาธารณะคัดค้านแต่ประการใด ทั่วทั้งที่ก่อนหน้านี้มีการเรียกร้องให้ขึ้นอัตราค่าโดยสารมาโดยตลอด การณ์ทั้งหมดนี้จะให้เข้าใจเป็นอย่างอื่นไม่ได้ นอกเสียจากว่า รัฐบาลคงได้ให้คำมั่นสัญญาว่า จะให้เงินอุดหนุนแก่ผู้ประกอบการ

การบริการขนส่งสาธารณะอย่างถึงอกถึงใจ ทั้งนี้เนื่องจากนายทุนกลุ่มนี้ล้วนสังกัดพรรคชาติไทยเป็นส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้นผู้ที่รับภาระรายจ่ายของรัฐบาลในเรื่องนี้ก็คือ ประชาชนผู้เสียภาษีอากรโดยทั่วไป โดยที่โครงสร้างภาษีอากรไม่มีความก้าวหน้าของอัตราภาษี และส่วนใหญ่เป็นภาษีทางอ้อม ภาระจึงตกหนักแก่ประชาชนผู้มีฐานะยากจน

การจัดสรรบริการสาธารณะต่างๆชนิดให้เปล่าแก่ประชาชนที่ยากไร้ จะมีส่วนช่วยให้การกระจายรายได้ประชาชาติเป็นธรรมมากขึ้น แต่เราจะพิจารณาเฉพาะแต่เพียงว่า ใครเป็นผู้ได้ประโยชน์จากบริการสาธารณะที่จัดสรรโดยรัฐบาลเท่านั้นไม่ได้ เราจำเป็นต้องถามคำถามต่อไปว่า ใครเป็นผู้รับภาระรายจ่ายของรัฐบาล รายจ่ายของรัฐบาลส่วนใหญ่อาศัยรายได้จากการเก็บภาษีอากร และโดยที่โครงสร้างภาษีอากรไม่มีความก้าวหน้าของอัตราภาษี (Tax Progressivity) ดังนั้น นโยบายที่รัฐบาลเสนอว่าจะทำนั้นจึงไม่มีประสิทธิผลในการแก้ปัญหาความไม่เป็นธรรมในการกระจายรายได้ประชาชาติ เพราะรัฐบาลมิได้มีเจตนารมณ์ในการปรับปรุงโครงสร้างของภาษีอากร

ประชาชาติ : ขอให้ช่วยอธิบายถึงผลการประชุมของกลุ่ม “ผู้มีอาชีพทางเศรษฐศาสตร์” เมื่อเร็วๆนี้ ที่วิจารณ์นโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลชุดนี้ ว่าจะทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ และจะมีการเก็งกำไรของธนาคารพาณิชย์

รังสรรค์ : ผมไม่ได้เข้าร่วมประชุมในครั้งนั้น แต่นักเศรษฐศาสตร์จำนวนมากมักจะมีความเห็นร่วมกันในเรื่องนี้ ทั้งนี้เพราะเหตุว่า รัฐบาลเสนอโครงการที่ต้องจ่ายเงินเป็นจำนวนมาก แต่ขณะเดียวกันก็ไม่มีปรับปรุงโครงสร้างภาษีอากร เพราะฉะนั้นเงินทุนที่จะนำมาใช้จ่ายก็คงต้องพึ่งเงินคงคลัง หรือไม่ก็ใช้วิธีพิมพ์ธนบัตรเพิ่มขึ้น ซึ่งไม่ว่าจะเป็นวิธีใดใน 2 วิธีนี้ ปริมาณเงินในตลาดจะเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยที่ปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นไม่ได้สัดส่วนกัน ระดับราคาก็จะสูงขึ้น และภาวะเงินเฟ้อก็จะเกิดขึ้นได้ เพราะฉะนั้นการใช้จ่ายของรัฐบาลตามโครงการที่แถลงไว้ หากไม่มีการปรับโครงสร้างภาษีอากร อาจมีผลทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อได้

นอกจากนี้ รัฐบาลได้แถลงว่า “...ระหว่างฤดูกาลเพาะปลูกปี 2518-19 รัฐบาลนี้จะใช้มาตรการผันเงินทุนจากสถาบันการเงินทุกประเภท โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์เข้าสู่มือเกษตรกรในชนบทเพิ่มขึ้นจากเดิม จำนวนไม่น้อยกว่า 4,000 ล้านบาท และจะกระทำต่อเนื่องกันทุกปี เพื่อให้เงินทุนไหลสู่มือเกษตรกรครบถ้วนตามความจำเป็นในการผลิต ซึ่งจะต้องขยายตัวขึ้นเรื่อย ทั้งนี้มุ่งหมายที่จะให้เงินทุนจากสถาบันการเงินไหลเข้าแทนที่เงินทุนเอกชน ซึ่งดอกเบียแพง

มากจนครบ...” นายบุญชู ไรจนเสถียรเคยพยายามปกป้องธนาคารพาณิชย์ และสมมุติของนายบุญชูเองก็เคยเกี่ยวพันในที่ต่างๆว่า ทำไมจึงต้องให้ธนาคารพาณิชย์มีความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งที่หน่วยงานอื่นของสังคมก็ยังขาดความรับผิดชอบต่อสังคม ฉะนั้นนโยบายของรัฐบาลในเรื่องนี้คงจะเป็นความพยายามส่วนหนึ่งที่จะปรับภาพพจน์ของธนาคารพาณิชย์ให้ดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากรัฐมนตรีของคณะรัฐบาลชุดนี้เป็นจำนวนมากมีผลประโยชน์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมในอุตสาหกรรมธนาคารพาณิชย์

แต่ประเด็นที่จะต้องพิจารณาก็คือว่า วิธีการที่รัฐบาลจะดำเนินการนั้นเป็นไปโดยเจตนาอันบริสุทธิ์เพียงใด ข้อที่น่าสังเกตก็คือ เมื่อรัฐบาลแถลงนโยบายในเรื่องนี้ ก็ไม่ปรากฏว่านายธนาคารพาณิชย์คัดค้านแต่ประการใด ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่น่าประหลาดใจ เพราะเหตุว่า วิธีการที่รัฐบาลจะใช้นั้นจะให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้ค้าประกันเงินกู้ ถึงแม้เงินให้กู้นั้นจะมาจากธนาคารพาณิชย์ก็ตาม แต่ในกรณีที่เกิดหนี้สูญ ผู้ที่เสียประโยชน์ก็คือธนาคารเพื่อการเกษตรฯ ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจและดำเนินงานโดยอาศัยภาษีอากรของประชาชน ธนาคารพาณิชย์เองไม่มีภาระการเสี่ยงใดๆ และยิ่งจะยินดีเสียด้วยซ้ำในภาวะที่เงินฝากของธนาคารพาณิชย์หาคนกู้ไม่ได้เช่นนี้

ประชาชนชาติ : ตามที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชปราศรัยต่อที่ประชุมสโมสรโรตารีภาคพื้นเอเชียว่า ถ้ามุ่งในด้านผลผลิตกันแล้ว ไม่มีระบบใดทำได้ดีกว่าระบบวิสาหกิจเสรี ส่วนถ้ามุ่งในด้านการกระจายโภคทรัพย์กันแล้ว ไม่มีวิธีใดจะดีกว่าระบบสังคมนิยม ม.ร.ว.คึกฤทธิ์เรียกระบบเศรษฐกิจแบบนี้ว่า “นายทุน-สังคมนิยม” ขอให้ช่วยวิจารณ์

รังสรรค์ : ถึงแม้ว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์จะมีความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ไม่ดีกว่าเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น แต่ก็มีความจริงอยู่ไม่น้อยในคำกล่าวข้างต้นนั้น คำปราศรัยของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการประนีประนอมผลประโยชน์ระหว่างระหว่างสหพรรคกับมวลชน ทั้งนี้เพราะเหตุว่า ถ้าหากยึดถือเป้าหมายความเป็นธรรมในการกระจายรายได้เป็นหลัก ประเภทของระบบเศรษฐกิจที่ควรเลือกจะต้องเป็นระบบสังคมนิยม แต่ถ้าหากยึดถือเป้าหมายในการจัดสรรสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจแก่นายทุนเอกชนเป็นหลัก ประเภทของระบบเศรษฐกิจควรจะเป็นระบบวิสาหกิจเสรี ปัญหาจึงมีอยู่ว่า เขาจะให้ความสำคัญแก่เป้าหมายใดเป็นสำคัญ การที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์เลือกทั้งสองเป้าหมายนี้ ย่อมแสดงให้เห็นได้ไม่มากนักน้อยว่า รัฐบาลชุดนี้ยังคงไม่เห็นแก่มวลชนโดยแท้จริง

ถึงแม้ว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์จะเน้นการใช้ระบบวิสาหกิจเสรีควบคู่ไปกับระบบสังคมนิยม แต่โดยพื้นฐานแล้วระบบทั้งสองนี้ไม่อาจจะไปด้วยกันได้ ดังจะเห็นได้ว่า ถ้าต้องการกระจายรายได้ประชาชาติให้เป็นธรรมมากยิ่งขึ้น ก็จำเป็นต้องดูดัชนีกำไรของนายทุน ในทางกลับกัน ถ้าต้องการจัดสรรสิ่งจูงใจให้แก่ นายทุนเอกชน การดูดัชนีกำไรจากนายทุนก็จะทำลายสิ่งจูงใจนั้น ดังนั้น โดยพื้นฐานแล้ว ระบบเศรษฐกิจทั้งสองระบบนี้เป็นสิ่งที่ซึ่งไปด้วยกันไม่ได้

ยิ่งไปกว่านั้น คำถามที่เราจะต้องถามก็คือ ระบบวิสาหกิจเสรีจะมีได้ อย่างไร ภายใต้โครงสร้างสังคมที่การกระจายอำนาจทางการเมืองเป็นไปอย่าง ไม่ทัดเทียมกันเช่นนี้ เพราะสิ่งที่ชนชั้นผู้ปกครองเรียกว่า “วิสาหกิจเสรี” ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น แท้ที่จริงเป็นระบบ “อภิสิทธิ์เสรี” ถึงแม้จะเน้นถึงเสรีภาพ ในการประกอบการ แต่ในเมื่อประชาชนมีอำนาจในทางเศรษฐกิจไม่เท่าเทียมกัน เสรีภาพในการประกอบการนั้นย่อมไม่เท่าเทียมกันด้วย ยิ่งไปกว่านั้น การใช้ อภิสิทธิ์และอิทธิพลทางการเมืองก็ยิ่งทำให้เสรีภาพในการปกครองยิ่ง ไม่ทัดเทียมกันมากขึ้น ดังนั้นสิ่งที่เรียกว่า ระบบวิสาหกิจเสรี โดยพื้นฐานแล้ว ก็คือ ระบบอภิสิทธิ์เสรีของชนชั้นผู้ปกครอง โดยชนชั้นผู้ปกครอง และเพื่อชนชั้น ผู้ปกครอง